

Únor 2022 Zamyšlení VII.

„uzdrav naši slabost“ (z Modlitby zasvěcení Božímu milosrdenství)

Ježíš Kristus lékařem lidských duší

Pokorná prosba Svatého otce Jana Pavla II., který se 17. srpna 2002 v aktu svěření světa do Božího Milosrdenství obrátil na Boha Otce slovy: „uzdrav naši slabost“, je součástí tisíciletí dlouhé historie věřících, kteří vidí jen v Bohu vidí spásu a pomoc pro sebe a pouze v Bohu vidí pravého Lékaře lidských duší a těl.

Žalmy jsou zvláštním záznamem a zároveň skutečnou pokladnicí těchto modliteb a modliteb k Bohu. Vznikají z lidského pocitu mnohotvárné slabosti, bezmoci, chudoby a úzkosti. Jejich specifickou druhou stránkou je naděje vložená v Nejvyššího, jak to vyjadřuje autor Žalmu 143: „Dej mi, abych brzy přijal Tvou milost, neboť v tebe důvěřuji“ (srov. Ž 143,8) a prosba obsažená v Žalmu 6 (Ž 6, 3-4): „Smiluj se nade mnou, Hospodine, chřadnu, Hospodine, uzdrav mě, mé kosti trnou děsem. Má duše je tolik vyděšená.“

Tento strach a tento pocit slabosti může vzniknout z mnoha důvodů. Jsou to například vnější nebezpečí, na která si stěžuje autor 142. žalmu, když volá k Bohu: „Věnuj pozornost mému bédování, jsem zcela vyčerpán. Vysvobod' mě od pronásledovatelů, jsou zdatnější než já. Vyved' mě ze žaláře, abych vzdával chválu tvému jménu. Obstoupí mě spravedliví, ty se mě zastaneš.“ (Ž 142, 7-8). Vnitřní slabost může být i projevem oné zvláštní nemoci ducha, která má svůj zdroj ve vědomí osobního hříchu a v pocitu viny za hříchy vlastního národa. Příkladem může být žalm 79, který je také voláním po Božím milosrdenství: „Nepřipomínej nám staré nepravosti, pospěš nám vstříc se svým slitováním, jsme naprosto vyčerpáni. Bože, naše spásu, pomoz nám pro slávu svého jména, vysvobod' nás, zprost' nás hříchů pro své jméno!“ (Ž 79,8-9). Se slovy Žalmů souzní Jobův nářek nad bezmezností vlastní slabosti, která je vůči němu stejně nemilosrdná jako jeho vnější nepřítel: „Zasáhl jsi mě, mám na to svědka, je jím má vychrtlost, ta mi to do očí dokazuje. Jeho hněv mě rozsápal, zanevřel na mě, skřípe na mě svými zuby; můj protivník zaostřuje na mě svůj zrak. Dokořán na mě otvírají ústa, potupně mě políčkují a všichni se na mě hrnou.“ (Job 16,8-10).

Tyto lidské stížnosti na bolestně sužující osud byly doprovázeny dramatickou, napůl pozastavenou otázkou adresovanou Bohu: "Ale ty, Pane, jak dlouho ještě...?" (Ž 6:4). Někdy se stížnost změnila ve vroucí prosbu, aby Bůh dlouho nečekal na svou milost a co nejdříve ukázal svou pomoc: „Ty jsi můj pomocník a vysvoboditel; Můj Bože, neváhej!“ (Ž 40,18; srov. též Ž 70,6).

V reakci na tato volání poslal Bůh Otec svého Syna, aby žádný, kdo v něho věří,

nezahynul, ale dosáhl věčné spásy (srov. Jan 3,16). Vtělení Božího Syna a jeho učitelská činnost v Palestině, která vedla k dílu vykoupení uskutečněnému na kříži na Golgotě, byla skutečným průlomem v dlouhých Božích dějinách sklánění se nad lidskou bídou a neštěstím. Potvrzují to slova Ježíše Krista na samém počátku jeho poslání: „Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království. Obratťe se a věřte evangeliu!“ (Mk 1,15).

Podstatu blažené blízkosti Kristem zvěstovaného Království představil sv. Matouš, popisující počátky svého veřejného působení: „Ježíš obcházel celou Galileu, učil v jejich synagogách, kázal evangelium o království a uzdravoval každou nemoc a každou slabost mezi lidmi. A zpráva o něm se rozšířila po celé Sýrii. Přivedli k Němu všichni, kteří trpěli různými nemocemi a neduhy, posedlé, epileptické a ochrnuté, a on je uzdravil“ (srov. Mt 4,23-24). Stejně tak sv. Matouš později ve svém evangeliu napsal: „Takto chodil Ježíš po všech městech a vesnicích. Učil v jejich synagogách, kázal evangelium o království a uzdravoval všechny nemoci a všechny slabosti. A když viděl zástupy, bylo mu jich líto, protože byly sužovány a opuštěny jako ovce bez pastýře“ (srov. Mt 9,35-36). Dělal to s obrovským, osobním nasazením. Svědci jeho úspěchů měli dojem, že se Kristus ztotožňuje s lidmi trpícími různými druhy slabostí. Rozhodně to nebyl žádný kouzelník, který by na dálku a jaksi chladně, svými slovy či gesty přinášel úlevu trpícím lidem. Proto Kristovo sklonění se nad lidskou chudobou, nemohoucností a slabostí sv. Matouš shrnul významným komentářem: „Tak se naplnilo slovo proroka Izajáše: Vzal na sebe naše slabosti a nesl naše nemoci“ (srov. Mt 8,17). O několik let později to autor Listu Hebrejům vyjádřil takto: „S velkým veleknězem, který prošel nebesy, Ježíšem, Synem Božím, vytrvejme ve vyznání víry. Nemáme totiž takového velekněze, který by nemohl soucítit s našimi slabostmi, ale který by byl ve všem zkušený jako my, s výjimkou hříchu.“ (srov. Židům 4, 14-15).

Jako Boží Syn byl Ježíš svatý. O to více chápal a cítil, jak velkým neštěstím pro člověka je každý jeho vědomě spáchaný hřích. Čelíc proto různým neštěstím a slabostem, chtěl v první řadě uzdravit duše lidí, kteří se k němu přibližovali a prosili o uzdravení. Tak tomu bylo například v případě ochrnutého, kterého vleže na lůžku spustili čtyři jemu blízcí přes střechu jednoho z domů v Kafarnaum, kde byl Ježíš. V této mimořádné situaci, když viděl jejich víru i víru samotného ochrnutého, řekl: „Synu, jsou ti odpuštěny hříchy“ (Mk 2,5). Tváří tvář skandálu zákoníků, kteří tuto událost viděli, a zároveň v touze viditelně potvrdit Boží moc uzdravovat duše do hloubky, „řekl [pak] ochrnutému: „Říkám ti: Vstaň, vezmi své lehátko a jdi domů!“ (srov. Marek 2, 10-11). Na základě těchto slov osoba, která byla zbavena schopnosti pohybu, okamžitě „vstala, vzala své lože a vyšla přede všemi“ (srov. Mk 2,12a). Svatý Marek, který se stejně jako ostatní synoptici při popisu tohoto zázraku soustředil především na reakce svědků na událost, na závěr napsal: „Všichni byli ohromeni a chválili Boha, říkali: „Nikdy jsme nic podobného neviděli“ (srov. Mk 2, 12). Je však snadné si představit plnost radosti

tohoto uzdraveného muže, který se nejen mohl bez problémů pohybovat, ale zároveň prožíval zvláštní lehkost ve své duši, zbavenou paralyzujícího břemene hříchu a výčitek svědomí.

Jak napsal dvakrát ve svém evangeliu sv. Matouš, Ježíš Kristus, když krácel po stezkách palestinské země a učil, „uzdravil každou nemoc“ (srov. Mt 4,23; 9,35). Popisuje „různé nemoci a neduhy“, z nichž Ježíš uzdravoval. Sv. Matouš se zmínil o „posedlých, epileptických a paralyzovaných“ (srov. Mt 4,24). Evangelisté však poukazovali i na další lidi, které Ježíš zázračně uzdravil: chromé, malomocné, slepé, hluché, epileptiky, trpící různými neduhy. Poukázat na nemoci a slabosti postihující lidský organismus je nepochybně poměrně snadné. A co víc, můžete si z nich vytvořit i katalog, který je s rozvojem medicíny neustále rozšiřován a doplňován. Těžší je však poukázat na různé druhy slabostí a nemocí, které ovlivňují lidskou duši. Vztahují se k osobní historii hříšných selhání u jednotlivých lidí. Protože historie každého člověka je v tomto ohledu jedinečná a pouze s ním úzce souvisí. Dalo by se říct, že duchovních slabostí a hříšných selhání je tolik, kolik je lidí.

Ježíš, léčící „všechny nemoci a všechny slabosti“, přistupoval ke každému člověku individuálně. Nejen znal jeho nešťastnou osobní historii, ale především si přál ji uzdravit a změnit. Právě z toho pramenil údiv ženy u Jákobovy studny v Samaří, která po rozhovoru s Ježíšem řekla lidem: „Řekl mi všechno, co jsem udělala“ (J 4,39). Proto Kristus oslovil každého jednotlivce a zvolal: „Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi, a já vás občerstvím“ (srov. Mt 11,28). Bez ohledu na to, jaká je vaše dřina nebo jak těžké je břemeno, které nesete. Přijďte všichni! To udělal malomocný muž, který přišel k Ježíšovi, „a poklekl k němu a prosil ho: „Chceš-li, můžeš mě očistit“ (srov. Mk 1,40). Dobře si uvědomoval, že je nemocný a že jeho nemoc je tak strašná, a tím i strašná pro zdravé lidi, že je nucen držet si od nich patřičnou vzdálenost a volat: "Malomocný, malomocný!" a tímto je varovat před nebezpečím, které pro ně představuje. Mezitím, s vědomím, že se sám neuzdraví, a zároveň hluboce věřil v moc Ježíšovy uzdravující vůle, porušil zákazy, které pro něj byly závazné, a přiblížil se k němu. Jak píše sv. Marek, Ježíš, „pohnut lítostí“, se nebál malomocného dotknout, ale „natáhl k němu ruku, dotkl se ho a řekl mu: „Chci, buď očistěn!“ V tu chvíli se stal zázrak. Nemocného muže „okamžitě opustilo malomocenství“. Tak byl „očistěn“ (srov. Mk 1,41-42).

Odmítání Kristovy pomoci

Kristova výzva: „Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi, a já vás občerstvím“ je nedílnou součástí učení církve, která je povolána hlásat všem radostnou zvěst spásy. Bylo to velmi zřetelné v den slavnostní inaugurace pontifikátu sv. Jana Pavla, který se 22. října 1978 obrátil na celý svět s vroucí výzvou: „Bratři a sestry, nebojte se přijmout Krista a přijmout Jeho autoritu. (...)

Nebojte se! Otevřete, dokořán dveře Kristu. (...) Neboj se! Kristus ví, co člověk v sobě nosí. Jen on to ví! Dnes člověk často neví, co se v něm, v hloubi jeho duše a srdce skrývá. Tak často si není jistý smyslem svého života na této zemi a je zavalen pochybnostmi, které přecházejí v zoufalství. Ať Kristus promlouvá k člověku! On jediný má slova života, ano, věčného života."

Důležitost, a dokonce i dramatická tato výzva Jana Pavla II. je třeba chápat v kontextu kulturního procesu, který pohlcuje západní kulturu od 18. století. Tehdy bylo popřeno křesťanství a Kristovo evangelium, které toto křesťanství hlásalo. Byl odmítnut Bůh, jehož svým učením a skutky, svou smrtí a vzkříšením nejplněji zjevil Ježíš Kristus. Náboženství, a zvláště křesťanství bylo považováno za projev temnoty, fanatismu a zaostalosti, a tedy za nepřítele pokroku člověka a civilizace. Na jejich místo byl postaven lidský rozum jako nejvyšší a jediná instance, která zaručuje rozvoj a plné štěstí, které je již zde na zemi dosažitelné.

Právě tento důvod vytvořil deismus, tedy nějakou poněkud mlhavou vizi Nejvyšší bytosti, nějakého Velkého hodináře, který ve skutečnosti zůstal zcela lhostejný k osudu člověka – k jeho utrpení a slabostem, k jeho nadějím a bojům, a k jeho smrti. Svět byl zase prezentován jako dokonale zkonstruovaný Velkým hodinářem, který - jakmile se jím dal do pohybu - pro jeho další fungování ho ani nepotřeboval, ani nemusel zajímat. Například podle Thomase Hobbesa je vše, co existuje, a tedy i vesmír, stát a člověk, velmi složitý stroj, který se řídí předem naprogramovanými zákony mechaniky. Hlavou státu je suverén, na kterého občané přenesli veškerou moc na základě společenské smlouvy.

V důsledku toho byly učiněny pokusy vytvořit novou vizi člověka a světa v souladu s principem „jako by Bůh neexistoval“. Podle této vize byl však člověk tváří tvář slabostem, neštěstím a nejistotám, které zažil, zcela sám. Hodiny přece nemohou mluvit s hodinářem nebo ho v nouzi požádat o pomoc. Bůh vymyšlený jako geniální Hodinář musel vždy zůstat daleko od toho, čím prochází člověk. Zbyla mu tedy jen iracionální víra, že dobře fungující mechanismus tohoto světa mu poskytne pocit bezpečí, po kterém toužil. Snadno si tak dovedeme představit zoufalství Voltaira, jehož obraz světa jako dokonale fungujícího stroje se zhroutil, když 1. listopadu 1755 lisabonské zemětřesení téměř úplně zničilo toto město, v té době jedno z největších a nejvelkolepějších ve světě. Kataklyzma si vyžádala 10 000 až 40 000 obětí. Voltaire pak napsal Báseň o zemětřesení v Lisabonu, v níž na jedné straně nepřímě přiznal porážku - zejména jeho proklamovaného - vidění světa jako báječně fungujícího stroje, na druhé straně byl obviněn křesťanský Bůh coby Bůh krutosti a bezcitnosti tváří tvář lidskému utrpení.

Deismus 18. století vedl k ateismu a materialismu devatenáctého století, tedy úplné negaci existence Boha. Náboženství bylo tehdy považováno za „opium – neboli drogu – lidí“. Ve dvacátém století vedl ateistický a materialistický komunismus – ve jménu budování „světlych zítřků“ pro celé lidstvo – ke smrti desítek milionů lidí. Na Západě se však našli ideologové, kteří začali hlásat, že

bolševické zločiny jsou pouze překroucením dokonale platných idejí a že nyní je třeba obnovit úsilí o vybudování společnosti založené na zcela materialistických principech, bez jakéhokoli odkazu na Transcendenci a odkazu k Bohu.

To mimo jiné vysvětluje, proč se nedávno, 5. května 2018, hlavní představitelé Evropské unie zúčastnili ceremonií souvisejících s odhalením pomníku tvůrce marxismu Karlu Marxovi v jeho rodném městě Trevíru – města, které je spojené po staletí s tak velkými postavami křesťanského světa, jako je sv. Helena, sv. Ambrož nebo sv. Athanasius. Dnes se nechce pamatovat nebo se dokonce podceňuje slova Josefa Ratzingera, který ve své knize „Evropa Benedikta v krizi kultur“ napsal: "Pokusy tvořit lidské věci, dovedené až na hranici úplného opomenutí Boha, vedou stále blíže k okraji propasti, k úplnému pádu člověka."

Někomu se tento pád zdá o to paradoxnější, že lidská svoboda získala absolutní rozměr. Brzy se však ukázalo, že člověk postavený na místo Boha, přesvědčený o své neomezené moci a svobodě, zůstává se svými tragédiemi zcela sám. Většinou si to zpočátku neuvědomuje. Neboť jeho život má v jeho očích i v očích ostatních jen hodnotu, která se začala vyjadřovat v relativně nedávno zavedené nové kategorii - tzv. kvalitě života. Ačkoli nemáme přijatou definici, pro mnoho lidí se kvalita života hodnotí podle přijímání a zařazování do života různých, někdy velmi odlišných kritérií: potěšení (hédonismus), pocit štěstí (eudaimonismus), víra ve smysluplnost, subjektivní spokojenost, dávání předností osobnímu uspokojení.

Nejčastěji je mladý, sebevědomý, zdravý a fit, plně výkonný člověk prostě opojen kvalitou svého života. Jeho skutečné drama začíná, když se na této kvalitě objeví první výrazné nedostatky a její kritéria se ukážou jako téměř zcela nespolehlivá. Toto drama nastává zejména tehdy, když je člověk postaven před hodnotu života – ať už vlastního nebo cizího. Společnost zbavená vztahu k Bohu pak začne vytvářet „civilizaci smrti“. Vznikající nemoci a slabosti související s tělem nutí mnoho lidí nejprve věřit ve spolehlivost medicíny a tváří tvář její neúčinnosti zvolit eutanazii. V případě duševní slabosti lidé obvykle hledají pomoc v psychologii, psychoanalýze nebo antidepresivech. Dalším způsobem, jak překonat obtížné situace, je pokusit se zapomenout na sebe a své vlastní problémy užíváním alkoholu a drog. Prožívají opuštěnost druhých a s tím spojenou osamělost, někteří se dokonce uchýlí k sebevraždě. Na druhé straně touha žít jen pro potěšení nutí ostatní, když bylo počato dítě, aby měli plné právo na potrat.

Demokraticky volené úřady, které ve své pragmatice vyloučily existenci Boha jako zdroje objektivních hodnot, většinou nehájí dobro všech svých občanů. Vědí, že byli vybráni právě proto, aby se starali především o sobecké zájmy svých voličů. Vytvářejí proto zákony, které schvalují smrt slabších a bezbranných. Nedávno byli v některých evropských zemích dokonce usmrceni novorozenci, u kterých lékaři rozhodli, že jejich život musí být ukončen, protože není naděje na „nesitelnou budoucnost“. Za těmito děsivými praktikami stojí přesvědčení, že „nekvalitní“

život již „nestojí za to“. V důsledku toho je to právě tato víra, která způsobuje, že Evropa ve své současné podobě, vyvíjené po staletí, vymírá. Vědomým odvrácením se od Krista, který – jedině On! - umí vyléčit její slabosti, Evropa je odsouzena jít do katalogu těch civilizací, které díky historii známe jen z dávné minulosti. Pohrdá Jeho milosrdenstvím a obrací se v zapomnění.

Svatý Augustin – otevření se Bohu, který uzdravuje naše slabosti

1. dubna 2005 v Subiacu, kardinál Joseph Ratzinger řekl: „Křesťanství si musí vždy pamatovat, že je náboženstvím Logosu. Je to víra v Ducha Stvořitele, z něhož pochází veškerá realita. V tom by dnes měla být jeho filozofická síla, protože je důležité, zda svět pochází z toho, co je nerozumné, a pak je rozum jen „vedlejší produkt“ – i škodlivý – jeho vývoje, nebo zda svět vznikl jako výsledkem rozumu a následně se utváří podle jeho kritérií a cílů. Křesťanská víra podporuje druhou tezi, a tak má z filozofického hlediska rozdané velmi dobré karty, ačkoli mnozí považují tu první pouze za „racionální“ a moderní. Kdyby však tomu tak bylo, rozum, který pochází z nerozumného, nemůže být řešením našich problémů. Pouze tvůrčí rozum, zjevený v ukřižovaném Bohu jako láska, nám může skutečně ukázat cestu. Svou přednášku v Subiaco, kardinál Ratzinger uzavřel výzvou, aby se dnes objevili opravdoví Boží svědci: „V tomto historickém okamžiku potřebujeme především lidi, kteří by osvícenou a žitou vírou učinili Boha věrohodným v tomto světě. Potřebujeme lidi, kteří by vzhlíželi k Bohu a učili se od Boha pravé lidskosti. Potřebujeme lidi, jejichž mysl by byla osvětlena Božím světlem a s nimiž by Bůh otevřel jejich srdce, aby jejich intelekt mohl promlouvat k intelektu druhých a jejich srdce mohlo otevřít srdce ostatních. Pouze prostřednictvím lidí, kterých se Bůh dotkl, může Bůh oslovit lidi.“

Příkladem takového muže byl pro kardinála Ratzingera sv. Benedikt (480-543), „který se v dobách degradace a úpadku ponořil do extrémní samoty a dokázal – po mnoha duchovních očištěních, které musel podstoupit – vrátit se a založit Monte Cassino, město na hoře, které po velkém ničení sjednotilo síly, které vytvořily nový svět“. Zdá se však, že pro naše úvahy o tom, jak Bůh pozvedá slabého člověka a osvobozuje ho k plné svobodě (srov. Gal 5,1), je symboličtější sv. Augustin (354-430), který svým životem a činností předběhl Benedikta o více než jedno století.

Významný historik evropského myšlení Philotheus Boehner obdařil Augustina titulem učitel Západu. Augustin, trýzněný smyslnými vášněmi, neúnavně a kriticky hledající pravdu, teprve ve svém zralém věku nachází víru v Krista. Je vynikající rétor a spisovatel, kněz a biskup. Augustin učinil svůj život a učení jedinou věcí, nebyl mezi nimi nesoulad. Augustin musel být okouzující osobností, která lidi kolem sebe neodolatelně strhovala. Jeho živý duch a vášeň byly v souladu s jemností a lidskou snášenlivostí. Poznal propast lidského srdce, ale i jeho výšiny. Jeho symboly jsou hořící srdce a zvednutý pohled.“

Zvláště významným potvrzením toho je dílo „Vyznání“, dokončené Augustinem v roce 399. Podle názvu jde na jedné straně o vyznání ze strany autora o jeho slabostech a hříších z doby před obrácením a na straně druhé o vyznání víry v Boha, Stvořitele a Spasitele a chválu Jeho velkých stvořitelských děl. „Vyznání“ jsou také zvláštním svědectvím Augustina o tom, jak prosil Boha o milost pro sebe a jak často se Bůh laskavě sklonil a uzdravil jeho slabosti. Jednalo se především o duchovní slabosti, i když Augustin zmiňoval i své tělesné nemoci.

Poprvé vážně onemocněl při příjezdu do Říma z Kartága. Bylo to v době, kdy se mu ještě křesťanství jevílo jako náboženství obyčejných lidí, nehodné toho, aby je přijal vzdělaný muž, za kterého se považoval. Jak připustil, Písmo svaté „se mi zdálo nedostatečně důstojné, když jsem je srovnával s důstojnou Ciceronovou prózou. Nabubřelý jsem sám sobě připadal jako velký muž“ (III, 5). V císařském hlavním městě „Okamžitě mě postihla vážná nemoc. Byl jsem blízko smrti.“ Tehdy v žádném případě neprosil Boha o pomoc. "Jako šašek jsem se smál tvým lékům," přiznal po letech (srov. V, 9). Až později zjistil že jeho matka, sv. Monika, se za něj neustále modlila, přestože nic nevěděla, v jak těžké situaci se ocitl. Od té doby byl hluboce přesvědčen, že jejím modlitbám vděčí za Boží milosrdenství. „Kdybych zemřel v tomto stavu [hříchu], srdce mé matky by po takové ráně nikdy nepřestalo krváčet. Nedokážu slovy vyjádřit, jak moc mě milovala a oč více trpěla, když mi dala zrod duchovního života, než když mě dala na svět. Tak jsi mě vyvedl z mé nemoci, vrátil jsi zdraví těla synovi své služebnice, abys mu mohl později poskytnout lepší a jistější uzdravení“ (V, 9-10).

O několik let později znovu onemocněl. Stalo se tak krátce po jeho obrácení a krátce před jeho křtem. Potom hluboce uvěřil v Boha a v Jeho milosrdenství. Sám proto prosil své přátele o modlitební přímluvu za sebe, tím spíše, že prožívané utrpení chápal jako spravedlivý Boží trest za svá hříšná provinění. „Je tu jedna věc, na kterou nezapomenu: jak jsi mě tvrdě bičoval a jak se nade mnou hned zázračně sklánělo tvé milosrdenství. V tomto období jsi mě potrestal silnou bolestí zubů, a když jsem se dostal do takového stavu, že jsem už nemohl mluvit, srdce mě pobízelo, abych požádal všechny přítomné příbuzné, aby se za mě modlili a prosili Boha, který uzdravuje duši a tělo. Napsal jsem tuto žádost na voskovou tabulku a podal jsem jim ji k přečtení. Nedlouho poté, co jsme pokorně poklekli k modlitbě, moje bolest ustoupila. Co to bylo za bolest! Mám strach, přiznám se, můj Pane, můj Bože, protože od začátku svého života jsem nikdy nic takového nezažil. V hloubi své duše jsem rozpoznal působení tvé vůle a chválil tvé jméno a radoval se ve své víře“ (IX, 4).

Než se však mohl těšit ze své víry, musel Augustin podstoupit obtížný, někdy bolestivý proces vnitřního obrácení. V té době prožil velkou duchovní slabost spočívající ve vnitřním rozdělení. Na jedné straně se chtěl otevřít působení milosti, které ho povolalo k radikálnímu postoji k Bohu. Na druhou stranu cítil rostoucí odpor v duši učinit konečné rozhodnutí. "Proč se to děje? (VIII, 9) zeptal

se Augustin ve snaze pochopit, čím prochází. A odpověděl: „Není to nějaký nevysvětlitelný jev – zčásti chtění, zčásti nechtění – ale nemoc duše, při níž se mysl plně nepovznese k pravdě; stahuje se dolů silou zvyku. Potom se vůle rozdělí na dvě vůle, z nichž žádná není úplná vůle; ale má to, co druhé vůli chybí“ (VIII, 9). Tímto překladem pak vysvětlil své osobní boje. „Když jsem se v souladu se svým dlouhodobým záměrem snažil učinit rozhodnutí sloužit Pánu, svému Bohu, byl jsem tím, kdo to udělá, a já sám jsem byl tím, kdo nechtěl. Byl jsem to já, jen já, nikdo jiný! Ale toto rozhodnutí jsem vši vůli ani nepřijal, ani neodmítl. Tak jsem se hádal sám se sebou a vynakládal síly na vlastní pěst. Čím blíže jsem byl k tomu, abych se stal něčím jiným, než jsem byl, tím to pro mě bylo hroznější. Ale nestáhlo to mě, neodstrčilo mě od cesty, po které jsem šel - pouze mě znehybnilo a uvěznilo“ (VIII, 10, 11).

Co bylo hlavní příčinou tohoto vnitřního odporu, který Augustin pociťoval ve své duši? Obrazně řekl, že "naprostý nesmysl, marnosti, moji staří přátelé." Popadli můj hábit a zašeptali: „Opustíš nás? A odteď už s tebou nikdy nebudeme? A od nynějška už nikdy nebudeš smět dělat to či ono?“ (VIII, 11). Ve skutečnosti v něm byla velmi hluboce zakořeněna „pouta smyslové touhy, která [ho] nejsilněji omezovala“ a kterým mnohokrát podlehl, stejně jako „využívání časných záležitostí“ (srov. VIII, 6). Pouta touhy ho na jednu stranu velmi uváděla do rozpaků, na druhou stranu je však nedokázal jediným rozhodnutím rozhodně přetnout. Vnitřní napětí v něm bylo tak silné, že, jak přiznal, „to vše se mi stalo proti mé vůli“ (VIII, 10). Nebyl však zcela zbaven své svobodné vůle. Nebyl v něm ostatně žádný metafyzický základ zla, jak hlásali manichejci, jimž předtím dlouhých devět let patřil. Tvrdě také odmítl jimi hláсанé přesvědčení, že v člověku je tak velký vnitřní rozkol, že „jedna [jeho] přirozenost je dobrá a druhá špatná“ (srov. VIII, 10).

Augustin viděl příčinu své vnitřní slabosti ve zděděných následcích Adamova hříchu. Pomocníkem k pochopení sebe samého byl pro něj sv. Pavel, který v Listu Římanům ukázal mučitelům – stejně jako to bylo v případě sv. Augustina – protichůdné touhy. Apoštol nejprve bolestně přiznal: "Jsem ubohý člověk!" (Římanům 7:24a) a poté vysvětlil: „Jsem si vědom, že ve mně, tedy v mém těle, nepřebývá žádné dobro; protože je pro mě snadné chtít to, co je dobré, ale dělat - ne. Neboť nechci dobro, které chci, ale dělám zlo, které nechci“ (srov. Řím 7,18-19). Zdroje této vnitřní duality sv. Pavel viděl v hříchu prvního rodiče: „Jestliže však dělám, co nechci, nedělám to již já, ale hřích, který přebývá ve mě“ (srov. Řím 7,20). Augustin také o sobě prohlásil, že toto vnitřní rozdělení, které tak bolestně prožíval, bylo součástí „trestu za hřích, který dobrovolně spáchal můj praotec Adam“ (VIII, 10).

Tyto osobní zápasy, jasně ukazující Augustinovi jeho vnitřní slabosti, později použil i k boji s Pelagiem. Podle tohoto britského mnicha na počátku 5. století, působícího mimo jiné v Římě, Adamův hřích vůbec neovlivnil dobrou lidskou

přirozenost, ale stal se pouze špatným příkladem pro ostatní. Člověk tedy může následováním Krista překonat hřích a dosáhnout osobní svatosti. Stačí důsledně realizované rozhodnutí vůle. Boží milost a pomoc jsou pro něj ve skutečnosti zcela zbytečné.

Takové názory zcela odporovaly Augustinovým osobním zkušenostem. Dobře věděl, že ho k Bohu nepřitahuje jeho vůle, tak roztřesená a nerozhodná, ale pokorná a zároveň vroucí modlitba, která byla jedním velkým voláním o pomoc. Dobře si pamatoval, jak k Bohu ve chvílích bezprostředně předcházejících jeho obrácení volal slovy jakoby přímo ze žalmů: „Ó Pane, proč otálíš? Jak dlouho, Pane? Budeš se ještě zlobit? Zapomeň na naše dřívější nepravosti!“ (srov. Ž 6,4; 77,8-10). Ve „Vyznání“, při vzpomínce na tento zásadní okamžik pro celý svůj další život, vysvětlil: „Cítil jsem, že mě svazují právě ony, tyto mé nepravosti, a tak jsem z hlubin bídy vykřikl: „Jak dlouho? Jak ještě dlouho? Proč ne hned teď? Proč teď neskončí to, co je ve mně ošklivé? »“ (VIII, 12). A pak se stal zázrak. Bůh vyslyšel Augustinovy prosby. Neboť právě v tu chvíli uslyšel dětský hlas, který zpíval: „Vezmi, přečti!“ Vezmi, přečti!“ Augustin pochopil, že to byl Boží příkaz určený přímo jemu. Otevřel tedy svazek spisů sv. Pavla. Jeho oči padly na slova apoštola v Listu Římanům: „Ne ve svátcích a opilství, ne ve zhýralosti a neslušnosti, ne ve sváru a žárlivosti. Oblečte se však do Pána Ježíše Krista a nepoddávejte se tělu a jeho žádostem“ (srov. Řím 13,13-14). V tu chvíli Augustin cítil, že ho Bůh ve svém velkém milosrdenství k němu uzdravil z jeho duchovních slabostí. „Víc jsem ani nechtěl číst, ani to nebylo nutné. Jakmile jsem četl tato slova, bylo to, jako by se světlo důvěry vtilo do mého srdce proudem, z něhož se okamžitě rozptýlila všechna temnota pochyb“ (VIII, 12).

Augustin se stal svým způsobem novým člověkem – plným vnitřního klidu a od té doby s velkou silou a důsledností usilující o stále větší blízkost Kristu. S velkou jistotou o sobě mohl říct: „Ne s nějakým neurčitým pocitem, ale s pevnou volbou, miluji Tě, Pane. Svým slovem jsi mě zasáhl do srdce a miluji tě“ (X, 6). Proto z jeho srdce, překypujícího vděčností k Tomu, kterého nazýval Lékařem své duše (srov. X, 3), vytryskla krásná modlitba popisující jeho dlouhou duchovní cestu: „Pozdě jsem se do tebe zamiloval, Pane. Krásno tak dávná, a tak nová. Pozdě jsem se do tebe zamiloval. V hloubi mé duše jsi byl, ale já jsem se toulal po světě a tam jsem tě hledal. Chaoticky jsem tě hledal v těch krásných věcech, které jsi vytvořil. Byl jsi se mnou ale já nebyl s tebou. Uvěznili mě daleko od tebe – věci, které by neexistovaly, kdyby nebyly v tobě. Volal jsi, křičel jsi, trhal jsi mou hluchotu. Zářil jsi, zářil jsi jako blesk, osvětloval jsi mou slepotu. Vylil jsi vůni, já ji vdechl - a dýchám touhou po tobě. Ochutnal jsem - a mám hlad. Dotkl ses mě a já jsem zahorel touhou po tvém pokoji“ (X, 27).

"Pane můj Bože, smiluj se nade mnou"

Svatý Pavel napsal ve druhém listě Korintánům tam žijícím křesťanům, které svým učením přivedl ke Kristu: „Žádáte-li důkaz toho, že skrze mě mluví Kristus, ten, který vůči vám není slabý, nýbrž je mezi vámi mocný. Zemřel sice na kříži v slabosti, ale z Boží moci je živ. I my jsme s ním slabí, ale pro vás budeme společně s ním žít z moci Boží.“ (2 Kor 13,3-4).

Když tedy sv. Jan Pavel II. v modlitbě zasvěcení světa Božímu milosrdenství prosil Boha Otce, aby „uzdravil naši slabost“, zároveň ho požádal, aby nám a skrze Krista ukázal svou sílu v nás. Abychom si stále více uvědomovali tutéž spásnou sílu v, kterou velebil sv. Augustin: „Jak velký jsi, Pane. Jak hodný chvály. Jak úžasná je tvá síla. Nikdo nedokáže pojmout tvou moudrost. Člověk tě chce chválit, částička toho, co jsi stvořil. Protože jsi nás stvořil, abychom byli nasměrováni k tobě. A naše srdce je neklidné, dokud nespočine v Tobě. Kdo mi dá odpočínutí v Tobě? Kdo tě přiměje proniknout do mého srdce? Nech mě zapomenout na svá neštěstí a přitisknout si tebe, své jediné dobro, ke svému srdci. Co jsi pro mě? Ach, Pane můj Bože, smiluj se nade mnou a ukaž mi, čím jsi pro mě. Řekni mé duši: "Jsem tvá spása". Tak to řekni, abych to slyšel. Moje duše čeká na Tvůj hlas, mluv k ní, řekni mé duši: "Jsem tvá spása." Poběžím za tím hlasem, uchopím se tě, Pane!" (I, 1, 5).